

**SOCIALINIŲ PASLAUGŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTAS
PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS**

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 13, 03162 Vilnius, tel. 8706 64244, 8706 64266, el. p. sppd@sppd.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 191717258

Skemų socialinės globos namams

2021-01-

Nr. 12.5.-SI-

Klevų g. 10, Skemų k.

42101 Rokiškio r.

Kopija

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

**DĖL SOCIALINĖS GLOBOS KOKYBĖS VERTINIMO SKEMŲ SOCIALINĖS GLOBOS
NAMUOSE**

Siunčiame Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Departamentas) 2021 m. sausio 13 d. pažymą Nr. ĮVP-2 „Dėl Skemų socialinės globos namų teikiamos socialinės globos kokybės vertinimo“ (pridedama).

Informuojame, kad neplaninis vertinimas buvo inicijuotas po viešoje erdvėje pasklidusios medžiagos dėl galimai netinkamo maitinimo ir atliktas gautos informacijos kontekste. Ankstesnis globos namų vertinimas neplanine tvarka buvo atliktas 2020 m. rugsėjį, įstaigai duotas terminas iki 2021 m. sausio 15 d. ištaisyti nustatytus pažeidimus, todėl atsižvelgiant, kad dabartinio vertinimo metu terminas pažeidimams pašalinti dar nebuvo suėjęs, nebuvo vertinama, kaip pašalinti ankstesnio vertinimo metu nustatyti pažeidimai. Paminėtina, kad ankstesnio vertinimo metu buvo nustatyta pažeidimų, susijusių su socialinio darbo veikla, tačiau Departamento specialistams lankantis globos namuose 2021 m. sausį, įstaigoje dar nebuvo įdarbintas nuolatinis specialistas.

Vertinimo metu pažeidimų, susijusių su nekokybišku maitinimu ir maitinimo organizavimu, nenustatyta. Globos namams pateiktos rekomendacijos dėl namų aplinkos kūrimo, informacijos pateikimo gyventojams apie pasikeitusias gyvenimo sąlygas ir pan. Globos namų prašome atsižvelgti į pateiktas rekomendacijas ir apie priimtus sprendimus informuoti Departamentą.

Dėl konsultacijų ir metodinių rekomendacijų siūlome kreiptis į Departamento Įstaigų priežiūros skyriaus specialistus. Darbuotojų kontaktai nurodyti internetinėje svetainėje www.sppd.lt

Prieš viešinant Departamento pažymą, prašome nuasmeninti joje pateiktą informaciją.

Šis sprendimas per vieną mėnesį nuo jo gavimo dienos Jūsų pasirinkimu gali būti skundžiamas: Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01119 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka arba Vilniaus apygardos administraciniam teismui (Žygimantų g. 2, 01102 Vilnius) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

PRIDEDAMA. Skemų socialinės globos namų teikiamos socialinės globos kokybės vertinimo pažyma Nr. ĮVP- 2, 7 lapai.

Direktorius

 sigitas.baltakas@sppd.lt

Tikime laisve

1990 KOVO 11

**SOCIALINIŲ PASLAUGŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTAS
PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS
ĮSTAIGŲ PRIEŽIŪROS SKYRIUS**

**PAŽYMA
DĖL SKEMŲ SOCIALINĖS GLOBOS NAMŲ TEIKIAMOS SOCIALINĖS
GLOBOS KOKYBĖS VERTINIMO**

2021 m. sausio 13 d. ĮVP-2

Vadovaujantis Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Departamentas) direktoriaus [redacted] sprendimu, įtvirtintu 2021 m. sausio 4 d. rašte Nr. 12.5.-SI-6 „Dėl planuojamo atlikti vertinimo Skemų socialinės globos namuose“, 2021 m. sausio 5 d. lankytasi Skemų socialinės globos namuose (toliau – Globos namai), adresu Klevų g. 10, Skemų k., Rokiškio r.

Lankymosi tikslas: atsižvelgiant į žiniasklaidoje pateiktą informaciją dėl galimai netinkamai organizuojamo maitinimo, neplanine tvarka įvertinti Globos namų teikiamos socialinės globos atitiktį Socialinės globos normų aprašo, patvirtinto Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. A1-46 „Dėl socialinės globos normų aprašo patvirtinimo“, 4 priede „Senyvo amžiaus asmenų ir suaugusių asmenų su negalia ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos normos, taikomos socialinės globos namams, specializuotiems slaugos ir socialinės globos namams ir grupinio gyvenimo namams“ (toliau – Normos) nustatytiems reikalavimams. **Vertinimas atliktas ne pagal visus Normose išvardintus reikalavimus, o gautos informacijos kontekste – maitinimo organizavimo klausimais.**

Vertinimą atliko: Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Įstaigų priežiūros skyriaus patarėjas [redacted] ir vyriausioji specialistė [redacted] (atsakinga už vertinimo eigą).

Naudoti metodai: pokalbiai su Globos namų administracija, darbuotojais, dokumentų analizė, anketinė apklausa, stebėjimas, įstaigos patalpų apžiūra.

Gyventojų skaičius: Vertinimo metu Globos namuose ilgalaikė (trumpalaikė) socialinė globa teikiama 359 asmeniui, iš jų – 154 suaugę asmenys su negalia, 205 suaugę asmenys su sunkia negalia.

Vertinimo metu išnagrinėti:

1. Skemų socialinės globos namų gyventojų maitinimo organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Skemų socialinės globos namų direktoriaus 2018 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. V2-1.7-15;

Įstaigų priežiūros skyrius

Įstaigų priežiūros skyrius
vyriausioji specialistė
Zina Mikalainienė
KOPIJA TIKRA
2021-01-13
[Signature]

2. Skemų socialinės globos namų vidaus tvarkos taisyklės paslaugų gavėjams, patvirtintos Skemų socialinės globos namų direktoriaus 2020 m. lapkričio 19 d. įsakymu Nr. V2-1.7-51;
3. Panevėžio valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos 2018 m. lapkričio 14 d. išduotas viešojo maitinimo įmonės patikrinimo aktas Nr. 45VMĮP-292;
4. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Panevėžio departamento 2021 m. sausio 6 d. išduotas viešojo maitinimo įmonės patikrinimo aktas Nr. 45VMĮP-3;
5. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro 2020 m. rugpjūčio 21 d. išduotas patikrinimo aktas Nr. (5-24 15.4.3)PA-2642;
6. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2020 m. rugsėjo 9 d. įsakymas „Dėl maitinimo ir medikamentų išlaidų socialinės globos įstaigose paros finansinių normatyvų 2021 metams patvirtinimo“ Nr. 171-823;
7. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2019 m. rugsėjo 5 d. įsakymas „Dėl maitinimo ir medikamentų išlaidų socialinės globos įstaigose paros finansinių normatyvų 2020 metams patvirtinimo“ Nr. A1-492 (toliau – Normatyvai);
8. Pačių užsiaugintų daržovių ir vaisių sąrašas 2020 m.;
9. Globos namų gyventojų 2021 m. sausio 4 d. bendruomenės susirinkimo protokolas;
10. Globos namų socialinio medicininio ir reabilitacinio padalinio sveikatos priežiūros tarnybos dietisto pareigybės aprašymas, patvirtintas Skemų socialinės globos namų direktoriaus 2020 m. sausio 2 d. įsakymu Nr. (V2)-1.7-6;
11. Indų, skirtų išdalinti maistą, sertifikatas;
12. Dietologo kvalifikacijos pažymėjimas Nr. P001011;
13. Globos namų gyventojų sąrašas 2021 m. sausio 5 d.;
14. Savivaldybių sąrašas, kurių gyventojai gauna ilgalaikės socialinės globos paslaugas Globos namuose 2021 m. sausio 5 d.;
15. Gyventojų sąrašas, kuriems reikalinga pagalba valgant;
16. Sąsiuvinis „Gyventojų pageidavimai, norai, pasiūlymai, sudarant valgiaraščius“;
17. Prekių viešojo pirkimo – pardavimo sutartys;
18. Maisto produktų patiekalų žiniaraščiai - nurašymo aktai (2020 m. spalio mėn. – 2021 m. sausio mėn.);
19. Globos namų 2021 m. sausio 4 d. raštas „Dėl Skemų socialinės globos namų gyventojų maitinimo organizavimo“ Nr. (R3)-4.11-1.15-1.

-IJA TIKRA
Sutaf

Bendra apžvalga.

Globos namuose maitinimas organizuojamas 4 kartus per dieną (pusryčiai, priešpiečiai (sergantiems cukriniu diabetu), pietūs, pavakariai, vakarienė). Gyventojams sudaryta galimybė jiems suprantama forma kasdien susipažinti su meniu. Kiekvienos dienos valgiaraštis yra pakabintas prie valgyklos esančiame stende, o taip pat parašytas lentoje (prie valgyklos ir grupėse). Esant COVID-19 pandemijai, Globos namuose maitinimas organizuojamas mažesnėse grupėse, t.y. dalis gyventojų valgo skyriaus virtuvėlėse ar savo kambariuose, dalis valgykloje. Indai, skirti maisto tiekimui į skyrius, yra nerūdijančio plieno, sertifikuoti.

Vadovaujantis Normatyvais matyti, kad 2020 m. ir 2021 m. maitinimo išlaidoms (maisto produktų išlaidoms) Globos namuose patvirtinta kaina 3,07 Eur vienam asmeniui per parą. Išanalizavus 2020 m. spalio mėn. – 2021 m. sausio mėn. maisto produktų gamybos žiniaraščius matyti, kad sudaryti 3 dietų mitybos žiniaraščiai (sveikų žmonių grupei - 252 asm.; senovo ir pagyvenusio amžiaus grupei - 47 asm.; cukrinio diabeto grupei – 21 asm.). Grupinio gyvenimo namuose gyventojai (37 asm.) maistą gaminasi savarankiškai. Kiekvienos dienos žiniaraštyje nurodyta, kokia kaina tą dieną skiriama vienam asmeniui. Iš žiniaraščių matyti, kad ne švenčių dienomis kaina svyruoja nuo 1,91 iki 5,50 Eur vienam asmeniui per parą priklausomai nuo patiekalo sudėties ir maisto produktų kainos.

Išanalizavus 2020 m. spalio mėn. – 2021 m. sausio mėn. maisto produktų gamybos žiniaraščius, matyti, kad maisto racionas įvairus, beveik kiekvieną dieną pateikiamos šviežios daržovių (kopūstų, morkų, ridikėlių salotos, agurkai, pomidorai, lapinės salotos ir pan.). Pateikiamos burokėlių salotos, raugintų kopūstų mišrainė, raugintos morkos ir pan.

Pavakariams ir naktipiečiams beveik kiekvieną dieną duodami vaisiai (obuoliai, kriaušės, vynuogės, persimonai, mandarinai ir pan.). Pavakariams kartais duodami sausainiai, saldainiai, šokoladas. Didžioji dalis gyventojų maisto kokybe nesiskundė, nurodė, kad maistas įvairus, skanus.

Šiuo metu gyvena 359 gyventojai. Globos namai nurodo, kad 2020 m. patys užsiaugino įvairių daržovių ir vaisių. Iš pateiktų duomenų matyti, kad per 2020 m buvo užsiauginta:

- morkų - 150 kg (vienam gyventojui tenka 0,41 kg per metus);
- burokėlių - 160 kg (vienam gyventojui tenka 0,44 kg per metus);
- moliūgų - 112 kg (vienam gyventojui tenka 0,31 kg per metus);
- cukinijų - 85 kg (vienam gyventojui tenka 0,23 kg per metus);
- krapų - 4 kg (vienam gyventojui tenka 0,011 kg per metus);
- petražolių - 4kg (vienam gyventojui tenka 0,011 kg per metus);
- bulvių - 530 kg (vienam gyventojui tenka 1,47 kg per metus);
- pomidorų - 100 kg (vienam gyventojui tenka 0,27 kg per metus);
- agurkų - 100 kg (vienam gyventojui tenka 0,27 kg per metus);

KOPIJA TIKRA
dubet

- paprikų - 18 kg (vienam gyventojui tenka 0,05 kg per metus);
- šparaginių pupelių - 36 kg (vienam gyventojui tenka 0,10 kg per metus);
- kopūstų - 55 kg (vienam gyventojui tenka 0,15 kg per metus);
- ridikėlių - 5 kg (vienam gyventojui tenka 0,013 kg per metus);
- svogūnų - 70 kg (vienam gyventojui tenka 0,19 kg per metus);
- obuolių - 280 kg (vienam gyventojui tenka 0,77 kg per metus);
- kriaušių - 80 kg (vienam gyventojui tenka 0,22 kg per metus);
- slyvų - 10 kg (vienam gyventojui tenka 0,027 kg per metus);
- agrastų - 8 kg (vienam gyventojui tenka 0,022 kg per metus);
- aviečių - 4 kg (vienam gyventojui tenka 0,011 kg per metus);
- vynuogių - 7 kg (vienam gyventojui tenka 0,019 kg per metus) ir pan.

Pažymėtina, jog Skemų globos namų gyventojai savarankiškai augina ar prisideda prie daržovių, vaisių auginimo vertintina teigiama, nes tai skatina, palaiko gyventojų savarankiškumą, tačiau užaugintų daržovių ir vaisių kiekis nevertintinas kaip papildomas prisidėjimas prie maitinimui skiriamos sumos (3,07 Eur), kadangi vienam gyventojui tenkantis daržovių ir vaisių kiekis per metus nebūtų pakankamas.

Vertinimo metu buvo matyti, kad Globos namuose valgyklos laukiamosios salės informaciniame stende yra pakabintas sąsiuvinis „Gyventojų pageidavimai, norai, pasiūlymai, sudarant valgiaraščius“, kuriame gyventojai gali pareikšti savo pageidavimus, nusiskundimus, pasiūlymus dėl meniu. Sąsiuvinyje buvo nurodyta, kad kai kurie gyventojai pageidavo silkės, skumbrės, rūkytos vištienos, koldūnų, žuvies pirštelių ir pan. Gyventojai pageidavo, kad vietoj bulvių būtų patiekama bulvių košė, į salotas ar mišraines nebūtų dedami svogūnai ir pan. Dietistė nurodė, kad sąsiuvinį tikrina ir pagal galimybes į pageidavimus atsižvelgia.

Globos namai nurodė, kad pagal galimybes yra atsižvelgiama į gyventojų pageidavimus dėl maitinimo. Gyventojai, kurie negeba pageidavimų, nusiskundimų dėl maisto pateikti raštu, savo pastebėjimus pasako socialiniams darbuotojams ar virėjoms. Darbuotojos informaciją perduoda dietistei. Vertinimo metu dietistė teigė, kad gyventojų maitinimo metu ji būna valgykloje arba nueina pas gyventojus į skyrių, todėl gyventojai pageidavimus ir nusiskundimus išsako ir jai tiesiogiai. Darbuotojai nurodė, kad pagal galimybes ir vadovaujantis protingumo kriterijais, pageidavimus dėl patiekalų asortimento stengiamasi įvykdyti. Apklausus gyventojus dėl maitinimo, dauguma nurodė, kad nusiskundimų neturi, maistas skanus, įvairus.

Globos namuose skyriuose įrengtos virtuvėlės, kuriose sudarytos sąlygos gyventojams užsiimti maisto ruošimu savo poreikiams. Virtuvėlėse yra indai skirti maisto ruošimui, virduliai. Atsižvelgiant į gyventojų savarankiškumo lygį, jie gali ir savo gyvenamuosiuose kambariuose turėti virdulius kavai, arbatai išsivirti.

Departamentas kreipėsi į Nacionalinį visuomenės sveikatos centrą prie Sveikatos apsaugos ministerijos ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybą (toliau – VMVT), kad savo kompetencijos ribose atliktų Globos namų vertinimą. Skemų socialinės globos namai Departamentui pateikė VMVT Panevėžio departamento Viešojo maitinimo įmonės patikrinimo aktą. VMVT juos tikrino 2021 m. sausio 5 d. Išvadose nurodyta, kad pažeidimų nenustatyta. Nacionalinis visuomenės sveikatos centras dėl savo užimtumo, išvadų Departamentui dar nėra pateikęs.

Apsilankymo metu Departamento specialistai gyventojams išplatino 50 anketinių apklausų dėl maitinimo organizavimo bei teikiamų socialinės globos paslaugų, taip pat gyventojus apklausė žodžiu. Užpildytas anketas pateikė 49 gyventojai, 2 gyventojai nurodė, kad administracija ne visada atsižvelgia jų išreikštus pageidavimus, nusiskundimus. Anketinėse apklausose maistas įvertintas teigiamai. Žodžiu apklausti gyventojai nusiskundimų dėl maitinimo organizavimo ir maisto kokybės taip pat neišsakė.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, nėra objektyvių duomenų pagrįstų teisės normomis, kad Globos namuose teikiamas nekokybiškas maitinimas ir maitinimo paslaugos nekokybiškai organizuojamos.

Vertinant pagal Socialinės globos normų aprašo atskiras normų sritis bei kitus teisės aktus nustatyti pažeidimai:

III sritis. Įvairiapusių asmens poreikių užtikrinimas, asmens įgalinimas.

Normų srityse susijusiose su maitinimo organizavimu, maisto kokybe - pažeidimų nenustatyta

Rekomendacijos socialinės globos teikimui:

Vadovaujantis Normų 9.2 papunkčiu, Socialinės globos įstaigoje gyvenantis asmuo turi turėti „savą asmenį“ – pasirinktą socialinės globos įstaigos darbuotoją. Asmuo „savam asmeniui“ patiki problemas, juo pasitiki, yra išklausomas.

Normų 17.1 papunktis, nurodo, kad asmuo turi gyventi socialinės globos namuose, kurių patalpos (gyvenamųjų miegamųjų, valgyklos, virtuvės - valgomojo patalpos, skirtos naudotis socialinių paslaugų gavėjams, jų artimiesiems gaminti maistą ir pan., asmens higienos patalpos, laisvalaikio organizavimo, ugdymo, bendrojo naudojimo patalpos (laiptinės, koridoriai ir pan.) pritaikytos gyventi ir būtiniems poreikiams tenkinti. Socialinės globos namuose virtuvėlės maistui saugiai savarankiškai arba su pagalba gamintis turi būti kiekviename pastato, kuriame įrengti daugiau kaip 5 gyvenamieji miegamieji kambariai, aukšte, specializuotuose slaugos ir socialinės globos namuose – kiekvienoje grupėje. Joje viena virtuve - valgomoju gali naudotis ne daugiau kaip 50 socialinės globos namuose socialinės globos paslaugas gaunančių asmenų. Pagal socialinės globos namų galimybes jų gyventojų pageidavimu, užfiksuotu socialinės globos įstaigos

nustatyta tvarka, gali būti įrengtos ir kitos patalpos, pvz.: maldos kambarys, biblioteka-skaitykla, pirtis, rūkomasis ir kt.

Normų 18. punktas nurodo, kad asmens gyvenamoji aplinka turi būti kiek galima artimesnė namų aplinkai.

Normų 20.4 papunktis, nurodo, kad asmeniui turi būti užtikrinta, kad personalas savo darbe vadovaujasi žmogiškos etikos normomis ir atitinkamų profesijų etikos kodeksais.

Iš žiniasklaidoje pateikto vaizdo įrašo matyti, kad gyventojams maitinimas buvo organizuojamas gyvenamojo skyriaus koridoriuje. Globos namai nurodė, kad atsižvelgus į įtarimą, jog vienas šio korpuso gyventojas galėjo būti užsikrėtęs COVID-19, buvo izoliuotas visas skyrius, todėl maitinimas, laikantis Nacionalinio visuomenės sveikatos centro rekomendacijų, buvo organizuojamas minėtoje patalpoje, o maistas, atsižvelgiant į epidemiologinę situaciją, buvo pateikiamas vienkartinuose induose.

Iš vaizdo įrašo matyti, jog organizuojant maitinimą nebuvo skirtas pakankamas dėmesys namų, šeimos aplinkos sudarymui, jaukumui, estetiškai aplinkai užtikrinti (kompotas patiektas kibiruose, ne ant visų stalų buvo padėtos servetėlės, duona buvo dedama tiesiai ant stalų ir pan.), nors tokios aplinkos sukūrimas yra akcentuojamas ir įtvirtintas Normose kaip vienas iš pagrindinių uždavinių (siekų) Globos namams.

Galimai tai, kad Globos namuose dėl COVID-19 situacijos pasikeitė gyvenimo sąlygos (izoliuotas skyrius, maitinimas organizuojamas skyriuje, maistas tiekiamas vienkartinuose induose ir pan.) bei trūko išaiškinimo apie būtinybę administracijai priimti atitinkamus sprendimus šioje situacijoje, lėmė gyventojų nepasitenkinimą maisto kokybe ir tai, kaip jis buvo pateikiamas.

Globos namuose gyvena asmenys, turintys specialiųjų poreikių, todėl informacija ir rekomendacijos apie COVID-19 situaciją įstaigoje turėtų būti pateikiama aiškiai ir jiems suprantamu būdu. Rekomenduotina gyventojams ne tik paaiškinti, kodėl Globos namai ėmėsi tam tikrų apsaugos bei prevencijos priemonių, bet ir nuolatos priminti, kodėl ir kiek laiko jos bus taikomos. Globos namai turėtų skirti daugiau dėmesio komunikuojant apie priimamus sprendimus, kurie atsiliepią ar gali atsilipti gyventojų gyvenimo kokybei, individualiai paaiškinti gyventojams apie pasikeitimus.

Dėl koronaviruso taikomų apribojimų pasikeitė nusistovėjusi gyvenimo rutina, nevyksta mėgstami užsiėmimai, kita įprasta veikla, dėl to gyventojai gali patirti stresą, nerimą, nepasitikėjimą aplinka, ypač administracija ir pan. Darbuotojams rekomenduojama ypatingą dėmesį skirti gyventojų psichinei būklei, atkreipti dėmesį į pasikeitusį elgesį, daugiau bendrauti su jais, taip sumažinant galimos agresijos, konfliktų galimybes. Globos namai turi užtikrinti emociškai stabilią, jaukią aplinką. Šiuo laikotarpiu labai svarbus vaidmuo tenka „savam asmeniui“. Rekomenduojama,

KOPIJA TIKRA

Dikey

kad „savas asmuo“ pagal galimybes kiekvieną dieną skirtų laiko individualiems pokalbiams su gyventoju, jį išklausytų, patartų, padėtų spręsti iškilusias problemas, atsakytų į kylančius klausimus.

Nepriklausomai nuo epidemiologinės situacijos laikantis higienos reikalavimų, rekomenduojama Globos namų gyventojams užtikrinti orias gyvenimo sąlygas bei kuo artimesnę namams aplinką. Maistą rekomenduojama pateikti estetiškai, kad gyventojai patirtų valgymo malonumą. Estetiškai pateiktas maistas turi teigiamos įtakos apetitui, gerai nuotaikai. Rekomenduojama stalo įrankius padėti ant servetėlių arba suvynioti į jas. Nepriklausomai nuo indo rūšies (vienkartiniai ar ilgalaikio naudojimo indai), rekomenduojama ir juose maistą pateikti patraukliai, estetiškai. Nors indai (kibirai), į kuriuos buvo supilstytas, gėrimas, yra sertifikuoti, jų išvaizda daliai gyventojų gali būti nepatraukli. Atsižvelgiant į tai, rekomenduojama gėrimą pilstyti į ąsočius ar kitokį estetišką indą, kuris stovėdamas ant stalo nesukels neigiamų emocijų, be to, prie stalo sėdintys asmenys galės patys įsipilti gėrimo.

Iš filmuoto įrašo pastebėta, kad dauguma gyventojų stovi prie sienos, laukdami komandos kada juos pakvies valgyti.

Kuriant gyventojams jaukią, šeimynišką aplinką ir orias gyvenimo sąlygas, rekomenduotina prieš pateikiant maistą pakviesti juos susėsti prie stalo, o savarankiškesnius gyventojus įtraukti į stalo padengimo, serviravimo, maisto išnešiojimo procesą.

Patarėjas

~~_____~~

Vyriausioji specialistė

~~_____~~